

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دوره اول - سال دوم
۱۳۶۰ - ۱۳۶۱

شماره ترتیب چاپ ۷۸۱

تاریخ ۶۰/۱۱/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، طرح قانونی "سازمان اوقاف" که شامل قوانین وقفی و تشکیلاتی سازمان اوقاف و امور خیریه می باشد و با امضاء بیش از ۱۵ نفر از نمایندگان مجلس تقدیم میگردد نظریه ضرورت اجرای این طرح و مفصل بودن مواد آن تقاضای ارجاع به کمیسیون مربوطه و تصویب به مدت ۵ سال را طبق اصل ۸۵ قانون اساسی می نمایم.

سید ابوالحسن حسینی - محمد حسین انزلی - سید شکرالله زینلی - رضوی
اردکانی - علی طاهری - الاحقر سیدحسین الحسینی رامیانی - سید نورالدین رحیمی -
سید یونس عرفانی - محمد حسین رحیمی - هراج خاچاطوریان - تاجگردون - عباسی -
قدرت الله نجفی - مدنی - محمد حسین دانش - غلامرضا رحیمی .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

طرح راجع به تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه

- ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف به سازمان اوقاف و امور خیریه
تغییر نام مییابد و امور ذیل به عهده این سازمان واگذار میگردد .
- ۱- اداره امور موقوفات اعم از عام و خاص که متولی ندارد یا مجهول التولیه است .
 - ۲- نظارت کامل بر کلیه اعمال مربوط به تولیت و نظارت متولیان و نظار موقوفات .
 - ۳- نظارت بر کلیه اماکن مذهبی اسلامی .
 - ۴- اداره امور اماکن مذهبی اسلامی که ترتیب خاصی برای اداره آنها داده نشده است .
 - ۵- اداره امور انجمنها و موسسات خیریه ای که از طرف دولت یا سایر مراجع ذیصلاح
به سازمان محول شده یا بشود .

۷- اداره یا نظارت بر انجمنها و موسسات خیریه‌ای که به تشخیص دادستان هر محل فاقد مدیریت، یا ضعف آن باشد .

۸- انجام امور مربوط به گورستانهای متروکه، موقوفه و اتخاذ تصمیم لازم در مورد آنها .
۹- اداره موقوفاتی که تولید آنها با سلطان عصر بوده است با استثناء آنهائی که به موجب قوانین به نهادهای انقلاب اسلامی یا سازمانها و موسسات دولتی واگذار شده است .
۱۰- نظارت بر آموزمربوط به حبس و نذردر صورتیکه منافع آنها بصورت دائم یا در مدتی که از ده سال کمتر نباشد، برای مصارف عام المنفعه تخصیص دارد .
۱۱- اقدام و کمک در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی .

تبصره ۱- وظایف و اختیارات مربوط به تولید در موقوفاتی که متولی ندارد و به‌سبب مجهول‌التولیه است با سازمان اوقاف میبایستند .

تبصره ۲- بقاع متبرکه، حضرت رضا علیه‌السلام و حضرت احمد بن موسی (شاه چراغ) و حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم (ع) و موقوفات مربوط به آنها در صورتیکه برای اداره هر کدام از طرف ولی فقیه نایب‌التولیه تعیین شده یا بشود از شمول این قانون مستثنی است و در غیر اینصورت اداره آنها با سازمان خواهد بود .

ماده ۳- شورای مرکزی اوقاف با عضویت دو نفر روحانی (منتخب مقام رهبری) ، معاون نخست‌وزیر و سرپرست سازمان اوقاف ، معاون امور اوقافی سازمان ، نمایندگان وزارتخانه‌های دادگستری ، کشاورزی و عمران روستائی ، آموزش و پرورش تشکیل میگردد و عهده‌دار وظایف و اختیارات مذکور در مصوبه ۵۸/۱۲/۱۱ شورای انقلاب و تبصره‌های آن و موارد مصرح در این قانون خواهد بود .

تبصره - شورای مرکزی میتواند در موارد ضروری از وزارتخانه‌ها و موسسات و سازمانها و مراجع رسمی برای شرکت در جلسات شورا دعوت نماید . در اینصورت دعوت شدگان بدون حق رای موظف به حضور در جلسه خواهند بود .

ماده ۳- هر موقوفه دارای شخصیت حقوقی است و متولی یا سازمان اوقاف حسب مورد نماینده آن میباید .

ماده ۴- متولی موقوفه کسی است که به موجب مفاد و قفنامه و مقررات قانون مدنی و این قانون واجد این سمت باشد تولید متولی باید بوسیله یکی از شعب تحقیق اوقاف گواهی شود . در مورد اعتراض اشخاص یا رعایت مواد ۱۳ تا ۱۶ این قانون اقدام خواهد شد .
تبصره ۱- موقوفاتی که متولی آنها عزل یا فوت میشود تا تشخیص متولی بعدی و

موقوفاتی که متولی آنها بحکم تحقیق اوقاف ممنوع‌المداخله میشود تارفع ممنوعیت یا ضم امین در حکم موقوفات بدون متولی است .

تبصره ۲- هرگاه شخص یا شخصی که دروقفنامه بعنوان متولی معین شده اند وجود نداشته باشند و یا اوصاف مقرر دروقفنامه منطبق با شخص یا شخص معینی نگردد. موقوفه در حکم موقوفه مجهول‌التولیه است .

تبصره ۳- در موقوفاتی که شرط مباشرت نشده باشد هرگاه متولی برای انجام تمام یا قسمتی از امور مربوط به موقوفه و کیلی انتخاب کند و کیلی مزبور باید توانائی انجام مورد وکالت را داشته باشد در صورتیکه وکیل انتخابی به تشخیص سازمان اوقاف قادر به ایفاء وظایف محوله نباشد مراتب کتبا بطریق اطمینان بخشی به متولی ابلاغ خواهد شد هرگاه ظرف دو ماه برای متولیان مقیم ایران و چهار ماه برای متولیان مقیم خارج کشور متولسی اقدام به تغییر وکیل ننماید وکیل مزبور با ابلاغ سازمان اوقاف منزل میشود این حکم شامل وکلای که قبلاً نیز انتخاب شده اند خواهد بود .

ماده ۵- سازمان اوقاف میتواند برای موسسات خیریه عام المنفعه مذکور در بندهای ۵ و ۶ ماده یک و اماکن مذهبی اسلامی از قبیل مساجد و بقیع متبرکه و اما مزاده ها و تکایا و معابد و مدارس علوم دینی و امثال آن همچنین موقوفاتی که متولی ندارد با تصویب شورای مرکزی اوقاف شخص یا هیاتی از اشخاص متدین و معروف به امانت را بعنوان امین یا هیات امنا تعیین کند .

تبصره ۱- نحوه انتخاب و برگزینی و شرایط و حدود اختیارات و وظایف امین یا هیات امنا و میزان حق الزحمه آنان همچنین نظامات راجع به حفظ و نگهداری اماکن مذکور در این ماده و اموال آنها به موجب آئین نامهائی خواهد بود که بر اساس مقررات و سنن و خصوصیات اماکن مربوط به تصویب شورای مرکزی اوقاف میرسد .

تبصره ۲- نذرونقدهای موجود حاصل از فروش اموال منقول زائد بر احتیاجی که باین قبیل اماکن اهدا میشود با جلب نظر ادارات اوقاف بوسیله هیات امنا به ترتیب در امور ذیل مصرف میشود .

الف - عمران و آبادی اماکن مذکور .

ب - تدارک و وسایل رفاه و بهداشت زوار این اماکن و ساکنان ناحیه .

ج - نشر معارف اسلامی و کمک به نوسازی مدارس علوم دینی .

د - پرداخت وام برای عمران و آبادی موقوفات واقع در منطقه .

هـ - خیرات و میراث مطلقه .

ماده ۶ - صرف درآمد موقوفات به منظور بقاء عین آنها بر سایر مصارف مقدم است و متولی موظف است موجبات آبادانی رقبات موقوفه را در جهت بهره برداری صحیح از آنها به منظور اجرای نجات واقف فراهم آورد و در این موارد راهنمایی و ارشاد ادارات اوقاف را رعایت نماید .

تبصره - در صورتیکه درآمد یکساله موقوفه یا اماکن اسلامی برای تعمیر و یا نوسازی آن کافی نباشد درآمد دو یا چند سال در حساب مخصوصی ذخیره و به موقع به مصرف خواهد رسید .
ماده ۷ - هرگاه متولی یا ناظر نسبت به عین یا منافع موقوفه تعدی یا تفریط نماید یا در انجام وظایف مقرر در وقفنامه و قانون و آئین نامه ها و مقررات مربوط مسامحوا همال و ورزد ، با رسیدگی و تصمیم شعبه تحقیق حسب مورد معزول یا ممنوع المداخله یا ضم امین خواهد شد . در مورد عزل تا بید شوری مرکزی اوقاف ضروری است و شورا نظر یکی از عدول مجتهدین را نیز جلب مینماید .

تبصره ۱ - در صورت عزل متولی یا ناظر تا تعیین جانشین آنها که با توجه به مفاد وقفنامه و مقررات اوقافی به وسیله شعبه تحقیق انجام میپذیرد ، و همچنین در مورد ممنوعیت از مداخله تا تعیین تکلیف متولی یا ناظر ممنوع موقوفه بصورت متصرفی به وسیله داره اوقاف محل اداره خواهد شد .

تبصره ۲ - به متولی و ناظر ممنوع المداخله در زمان ممنوعیت حق التولیه و حق النظاره تعلق نخواهد گرفت . در مواردی که ضم امین میشود حق التولیه یا حق النظاره بین متولی و ناظر با امین یا امنا؟ به السویه تقسیم میگردد .

تبصره ۳ - در مواردی که مطابق قانون مدنی یا این قانون ضم امین میشود دادگاهها و شعب تحقیق میتوانند سازمان اوقاف را هم بعنوان امین تعیین کنند .

تبصره ۴ - شعبه تحقیق میتواند در صورتیکه موجبات ممنوعیت مداخله یا ضم امین از هر لحاظ رفع شده باشد در تصمیم خود تجدید نظر نماید .

تبصره ۵ - نسبت به تعدی و تفریط یا سایر تخلفات مدیران و امنا؟ موسسات و بنیادهای خیریه طبق اساسنامه موسسه و بنیاد مربوط اقدام خواهد شد . و در صورتیکه اساسنامه آنها در این موارد ساکت یا ناقص باشد مشمول مقررات پیش بینی شده در این ماده و تبصره های آن خواهند بود .

تبصره ۶ - کلیه مباشران موقوفات و اماکن مذهبی اعم از متولی و ناظر و امنا؟ و مدیران

وامان؛ موسسات و بنیادهای خیریه و غیره در حکم امین میباشند. در صورت تعدی یا تفریط یا تخلقات، دیگر ملزم به تادیه حقوق و وجوه و اموال و جبران خسارات ناشی از اعمال خود خواهند بود. هرگاه عمل آنها مشمول عناوین کیفری باشد از طریق مراجع قضائی نیز تعقیب و به مجازات مقرر محکوم خواهند شد.

ماده ۸ - درآمد موقوفات مجهول المصرف و اموالیکه به صیغه مبرات مطلقه وقف شده همچنین عشر نذوری بقاء متبرکه اسلامی که مبلغ نذیر هر کدام در سال بیش از یک میلیون ریال باشد اختصاص به تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات دارد و طبق آئین نامه مصوب شورای مرکزی اوقاف به مصرف میرسد.

تبصره - درآمد موقوفات متعذرا المصرف و موقوفاتیکه عواید آنها بعلت قلت برای اجرای نظرو اوقاف کافی نیست با تشخیص تحقیق اوقاف در اقرب به غرض اوقف در محل به مصرف میرسد. آن قسمت از درآمد موقوفاتیکه بعلت کثرت عواید زائد بر مصرف متعارف باشد با نظر شورای مرکزی اوقاف در مطلق امور خیریه یا بصورت وام برای عمران موقوفات به مصرف خواهد رسید. مقصود از متعذرا المصرف آنست که بعلت فراهم نبودن وسایل و یا انتفاء موضوع و یا عدم احتیاج به مصرف صرف درآمد موقوفه در مصارف مقرر مقدور نباشد.

ماده ۹ - سازمان اوقاف نسبت به موقوفات متصرفی بطور کلی و در مورد موقوفات و اماکن مذهبی اسلامی در صورت عدم اقدام متولی وامان؛ و موقوف علیه حق تقاضای ثبت و سایر اقدامات لازم و اعتراض و اقامه دعوی دارد. همچنین میتواند در مواردی که لازم بداند و مصلحت موقوفه ایجاب نماید در دعاوی مربوط به موقوفات و اماکن مذهبی و موسسات و بنیادهای خیریه بعنوان ثالث وارد دعوی شده و به احکام صادره اعتراض کند.

تبصره ماده ۹ - در کلیه موارد مذکور در این ماده سازمان اوقاف، موقوفات عام، بقاء متبرکه، اماکن مذهبی اسلامی، مدارس علوم دینی و موسسات و بنیادهای خیریه از پرداخت مخارج و هزینههای دادرسی و ثبتی و اجرایی معاف میباشند.

ماده ۱۰ - ثبت معاملات راجع به عین یا منافع موقوفات و بنیادها و موسسات خیریه بطور کلی و معاملات مربوط به حبس و ثلث و نذر مشمول بند ۹ ماده یک در دفاتر اسناد رسمی موقوف به موافقت سازمان اوقاف است. دفاتر اسناد رسمی مکلفند رونوشت مصدق و قفنامهها و اسناد راجع بموقف و حبس و ثلث و نذر را ظرف ۱۰ روز پس از ثبت به اداره اوقاف مربوطه ارسال دارند.

تبصره - ادارات ثبت مکلفند رونوشت مصدق اسناد مالکیت وقف و ثلث و حبس و

نذر را پس از صدور بهاداره اوقاف محل تحویل نمایند. متولیان نیز موظفند ظرف دو ماه از تاریخ اجرای این قانون رونوشت مصدق اسناد مالکیت و رونوشت وقفنامه‌های موجود نزد خود را برای حفظ و نگهداری به اداره اوقاف مربوط تسلیم دارند.

ماده ۱۱- حق التولیه متولی و یا سازمان اوقاف (در قبال اعمال تولیت نسبت به موقوفات متصرفی) همچنین حق النظاره ناظر به میزان مقرر در وقفنامه است و در صورتیکه وقفنامه موجود نباشد و یا میزان حق التولیه و حق النظاره در آن تعیین نشده باشد حق التولیه و در صدور حق النظاره پنج درصد از عایدات خالص خواهد بود و در حال سازمان اوقاف برای نظارت در موقوفاتیکه متولی دارد (اعم از عام و خاص) صدی پنج از عایدات خالص آنها را بمنوان حق النظاره دریافت خواهد داشت.

تبصره ۱- سازمان اوقاف از موقوفات مربوط به مساجد و بیمارستانها و مدارس حق التولیه و حق النظاره دریافت نمی‌کند. همچنین نظارت آن بر درآمد و هزینه موسسات و بنیادهای خیریه و آب‌های وقف مجانی خواهد بود.

تبصره ۲- در موردیکه خود اوقف متولی است سازمان اوقاف جز به درخواست او نسبت به درآمد و هزینه موقوفه نظارت ندارد و حق النظاره دریافت نمی‌کند.

ماده ۱۲- سازمان اوقاف وجوهی را که از محل حق التولیه و حق النظاره و پذیره و اهدائی دریافت میدارد طبق بودجه‌ای که هر سال تنظیم و به تصویب شورای مرکزی خواهد رساند را سا به مصرف عمران موقوفات و تعمیر اماکن مذهبی اسلامی و احداث ساختمانهای عام المنفعه و نشر و تبلیغ معارف اسلامی و هزینه‌های مربوط به حفظ و وصول عوائد موقوفات میرساند.

تبصره - نحوه ترتیب وصول پذیره و اهدائی و موارد استثنائی معافیت بر اساس ضوابط مصوب شورای مرکزی خواهد بود.

ماده ۱۳- تحقیق در جمع و خرج عواید راجع به وقف و همچنین ثلث و حبس و نذر به وصف مذکور در بند ۹ ماده یک این قانون و نیز صدور مفاصا حساب و تطبیق مصارف با مفاد وقفنامه و تشخیص متولی و ناظر و موقوف علیهم و حل اختلافات بین آنها و رسیدگی و اظهار نظر و اخذ تصمیم در مورد عزل و ممنوعیت متولی و ناظر و ضامن و لغو آن (بسا رعایت ماده ۱۷ این قانون و تبصره‌های آن) با شعب تحقیق اوقاف است.

ماده ۱۴- هیات تحقیق اوقاف مرکب از دو قسمت حقوقی و حسابرسی است و شعب آن بر حسب ضرورت در مراکز استانها و شهرستانها تأمین میگردد.

تبصره ۱- تجدیدنظر از تصمیمات شعب تحقیق در هیات تجدیدنظر بیکه در مرکز تشکیل میشود بعمل می آید .

تبصره ۲- ادارات اوقاف و اشخاص ذینفع در صورتیکه اعتراضها شده باشند میتوانند ظرف (ده روز) پس از ابلاغ تصمیم شعبه تحقیق اعتراض خود را به هیات تجدیدنظر و یا به نزدیکترین اداره اوقاف محلی که تصمیم به ذینفع ابلاغ شده است تسلیم کنند پس از انقضای مدت گواهی شعبه تحقیق یا تصمیم هیات تجدیدنظر از ناحیه ادارات اوقاف و اشخاص ذینفع حسب مورد قابل اعتراض و فرجام به ترتیب در دادگاههای دادگستری و دیوان عالی کشور است حکم این ماده در مورد حبس و نذر و ثلث (مذکور در بند ۹ ماده یکا این قانون) و بنیادها و موسسات خیریه و اماکن اسلامی نیز جاری است .

ماده ۱۵- تصمیمات بدوی شعبه حقوقی تحقیق اوقاف تا زمانی که تصمیم از هیات تجدیدنظر تحقیق اوقاف و یا حکم قطعی یا دستور موقت از مراجع قضائی برفسخ یا جلوگیری از اجراء آنها صادر نشده باشد قابل اجراء است .

ماده ۱۶- تصمیمات شعب تحقیق اوقاف بر اساس قوانین و مقررات اجراء بوسیله ماورین اجراء اوقاف و یا قوای انتظامی به مرحله اجراء گذارده میشود .

ماده ۱۷- تبدیل بها حسن موقوفه از طریق معاوضه یا تغییر نحوه بهره برداری از آن و همچنین بیع موقوفه بر اساس موازین شرعی و بارعایت مقررات قانون مدنی با تصویب شورای مرکزی اوقاف خواهد بود .

تبصره ۱- در مواردیکه ثمن رقبه فروخته شده بعلت قلت تکافوی خرید ملک مستقلی را ننماید با تصویب شورای مرکزی با مشارکت چند موقوفه ملکی خریداری و سهم هر موقوفه و مصارف عواید آنها به نهج سابق درسد تنظیمی قید خواهد شد .

تبصره ۲- انتقال سهامی که از محل ثمن موقوفات تا تاریخ تصویب این قانون خریداری شده است و اختصاص وجوه مربوط بها آنها در موارد تبدیل بها حسن بر اساس ماده و تبصره فوق جایز است .

ماده ۱۸- در موارد اراضی که برای احداث مراکز آموزشی یا درمانی وقف یا نذر یا حبس میشود در صورتیکه متولی در مدت متناسب با تشخیص شورای مرکزی اوقاف اقدام موثری برای احداث آن مراکز نکند سازمان اوقاف می تواند با تصویب شورای مذکور حسب مورد آن اراضی را در اختیار وزارت آموزش و پرورش و وزارت بهداشت و بهزیستی... هلال احمر محل یا سازمان دیگری که وظایف آن متناسب با اهداف واقف

شماره برگه ۱
اداره قوانین شورای نگهبان

باشد قراردادها تا اقدام لازم بعمل آورند .

ماده ۱۹- آئین نامه طرز تحقیق و رسیدگی در شعب تحقیق اوقاف همچین طرز تشکیل هیاتهای تجدید نظر و سایر آئین نامه های اجرائی این قانون جز در مواردی که نحوه تصویب آنها ذکر شده است با پیشنها د سازمان اوقاف به تصویب هیات وزیران خواهد رسید .
ماده ۲۰- کلیه قوانین و مقرراتیکه با این قانون مغایرت دارد از تاریخ تصویب این قانون لغو میگردد . / ن

تاریخ چاپ . ۱۳۶۰ / ۱۲ / ۵